

साना सिंचाई विशेष कार्यक्रम कार्यान्वयन निर्देशिका, २०७५

संशोधन २०७५

१. पृष्ठभूमि

आय आर्जनको माध्यमबाट गरीबी निवारणमा टेवा पुऱ्याउने उद्देश्य राखी कृषकहरुको वास्तविक आवश्यकतामा आधारित, स्थानिय तहमा कार्यान्वयन हुन सक्ने सामूहिक उपभोगका स-साना सतह सिंचाई प्रणाली संरचनाहरु, वर्षातको पानी जम्मा गर्ने पानी पोखरीहरु, पानी तान्ने विभिन्न साधनहरु (जस्तै : ढिकी पम्प, मोनोब्लक (Mono Block) पम्पसेट, पवन पम्प, हाइड्रोलिक च्याम, साइकल पम्प, पर्सियन व्हील, गियर पम्प, डुण, स्वीडिङ्ग बास्केट आदि) को निर्माण तथा मर्मत सम्भारको साथै आधुनिक सिंचाई पानी उपयोग प्रविधिहरु (जस्तै : सर्फेस, सब-सर्फेस, माइक्रो, स्पिड्डलर आदि) को विकास, निर्माण, सञ्चालन एवं मर्मत सम्भार र प्राकृतिक वा अन्य कारणबाट क्षति भएको सिंचाईसंरचनाहरुको तत्काल स्थायी वा अस्थायी मर्मत गरी कुलोमा पानी सञ्चालन गर्न एक स्कीममा अधिकतम रु. एक लाख पचास हजार सम्म अनुदान सहयोग दिई कृषक वर्गमा राहत पुऱ्याउने दृष्टिकोणले यो साना सिंचाई विशेष कार्यक्रम कार्यान्वयनमा ल्याईएको छ। खाद्य सुरक्षा एवं आय आर्जनको पृष्ठभूमिमा सञ्चालन गरिने यो कार्यक्रम कृषक सहकारी संस्था/उपभोक्ता समिति वा संस्था/कृषक समूहहरुमा केन्द्रित रहेर मात्र कार्यान्वयन गरिनेछ।

२. परिभाषा यस निर्देशिकामा -

२.१ साना सिंचाई विशेष कार्यक्रम भन्नाले पहाडमा बढीमा २५ हेक्टर र तराईमा बढीमा २०० हेक्टर सम्म (सिंचाई निति, २०६०) सिंचाई हुने गरी नेपाल सरकारको तर्फबाट बढीमा रु. एक लाख पचास हजार सम्मको अनुदान सहयोग र उपभोक्ता समेतबाट इष्टिमेटको कम्तीमा १५ प्रतिशतको रकम नगद वा जिन्सी वा श्रमदान वा तिनै थरीको सहयोग योगदान स्वरुप उपलब्ध गराइ निर्माण गरिने स-साना अस्थायी बांध, पैनी, छेकवार, कुलोसुधार/संरक्षण, ह्यूम पाइप, पोलिथिन पाइप, पोखरी निर्माण, पम्प, ढिकी पम्प, ट्याङ्की, इनार, थोपा सिंचाई, स्पिड्डलर आदि र उक्त निर्माणको लागि आवश्यक सामग्री तथा दक्ष ज्यामीहरुको ज्याला समेत कार्यक्रम अन्तर्गत खर्च गर्न सक्ने गरी तयार गरिने स-साना सिंचाई स्किमलाई जनाउँदछ।

२.२ सहकारी संस्था/उपभोक्ता संस्था वा समिति/कृषक समूह भन्नाले मान्यता प्राप्त हुने गरी स्थापित सहकारी संस्था/उपभोक्ता संस्था वा समिति/जिल्ला कृषि विकास कार्यालय/कृषि विकास शाखा अन्तर्गत वा अन्य निकायबाट गठन एवं दर्ता भई कम्तीमा एक वर्षको अवधि पुरा गरेका, नियमित बैठक बस्नुका साथै समूह सञ्चालन पद्धति एवं प्रक्रियाहरु अनुसार सञ्चालन भैरहेका र कृषि विकासको लागि सकृय रुपले जिल्ला कृषि विकास कार्यालय/कृषि विकास शाखाको सम्पर्कमा रही क्रियाशील रहेका कृषक समूहहरुलाई जनाउँदछ।

३. आयोजना छनौटका आधारहरु

आयोजना छनौट गर्नु अगाडि देहायका आधारहरुलाई ध्यान दिनुपर्नेछ।

३.१ कृषक समूहको लागि आयोजना छनौट गर्ने सम्बन्धमा जिल्ला कृषि विकास कार्यालय/ कृषि विकास शाखा अन्तर्गत वा अन्य निकायबाट गठन एवं दर्ता भई कम्तीमा एक वर्षको अवधि पुरा गरेका, नियमित बैठक बस्नुका साथै समूह सञ्चालन पद्धति एवं प्रक्रियाहरु अनुसार सञ्चालन भैरहेका र कृषि विकासको लागि सकृय रुपले जिल्ला कृषि विकास कार्यालय/ कृषि विकास शाखाको सम्पर्कमा रही क्रियाशील रहेका कृषक समूहको लागि मात्र आयोजना छनौट गर्नु पर्नेछ।

३.२ सतह सिंचाई तथा पोखरी निर्माण गर्ने सन्दर्भमा सामूहिक सिंचाईलाई केन्द्रित गर्ने।

३.३ जनसहभागिताको आधारमा स्थानीय श्रोतको बढी परिचालन गर्ने सक्षम उपभोक्ता समिति वा संस्था/कृषक समूहलाई केन्द्रित गरी कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने उद्देश्य अनुरुप सहभागी संस्थाले कूल लागतको न्यूनतम १५ प्रतिशत रकम नगद वा श्रमदान वा जिन्सी वा तीनै थरी सहयोगको रुपमा व्यहोर्नु पर्नेछ।

- ३.४ सामूहिक सिंचाईका लागि जाली, पम्प आदि व्यवस्था गरी तत्कालिन सिंचाई व्यवस्था गर्ने ।
- ३.५ दलित, मुक्त कर्मैया, सामाजिक रुपमा पिछडिएका तथा विपन्न वर्गका समूहहरुको हितलाई विशेष रूपले सोचिनुपर्ने ।
- ३.६ महिला कृषक समूहहरुको सहभागिता हुने गरी छनौट हुनुपर्ने ।
- ३.७ आयमूलक कृषि व्यावसायीकरण तर्फ उन्मुख गराउने कार्यक्रम सञ्चालन भएका स्थलहरुमा सिंचाई सुविधा पुऱ्याउने दृष्टिकोण राख्नुपर्ने ।
- ३.८ यथासम्भव निर्धारित पकेटहरुको उत्पादन कार्यक्रममा टेवा पुग्ने गरी आयोजनाको छनौट हुनुपर्ने ।
- ३.९ बाढी पहिरो आदिले क्षति पुऱ्याएका चालु सिंचाई कुलाहरुमा स-साना दूरीमा ट्यूम पाइप र पोलिथिन पाइप व्यवस्था गरी तत्कालिन सिंचाई समस्या समाधान गर्ने जस्ता सिंचाई विकासका कार्यहरुलाई सहयोग पुऱ्याउने ।
- ३.१० सहकारी संस्था/उपभोक्ता समिति/कृषक समूहहरुबाट कार्यक्रमको लागि जायज माग आउनुपर्ने र तिनको कार्यान्वयनमा अनिवार्य सहभागिता हुनुपर्ने ।
- ३.११ प्रतिकूल वातावरणीय असर न्यून पार्ने किसिमका आयोजनाहरुलाई प्रोत्साहित गर्ने ।
- ३.१२ सम्भव भएसम्म सिंचाई कार्यक्रम हेर्ने अन्य निकायहरूसंग समन्वय राखी अर्थात दोहोरोनपर्ने गरी कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने र कर्णाली अंचल विशेष कृषि कार्यक्रम लागु भएका जिल्लाहरुमा पनि सो कार्यक्रमसंग तालमेल मिलाई सञ्चालन गर्ने ।
- ३.१३ छनौट भएका आयोजना सोही आर्थिक वर्ष भित्र पुरा हुनुपर्ने ।
- ३.१४ साना सिंचाई निर्माण आयोजनाका लागि कृषक सहकारी संस्था/उपभोक्ता समिति/कृषक समूहहरु छनौट गर्दा यस अघि कम्तीमा ५ वर्ष साना सिंचाई आयोजना संचालन नभएका कृषक सहकारी संस्था/उपभोक्ता समिति/कृषक समूहहरु छनौट गर्ने ।
४. संयोजक र निजको प्रमुख दायित्व
- ४.१ साना सिंचाई विशेष कार्यक्रमको लागि जिल्ला कृषि विकास कार्यालयका कृषि प्रसार अधिकृतलाई वा कृषि विकास शाखाको कृषि अधिकृतलाई संयोजक तोकी जिम्मेवारी दिने वा निज नभएको खण्डमा कार्यालय प्रमुखले कुनै अधिकृतलाई संयोजक तोकी जिम्मेवारी सुम्पिनु पर्नेछ ।
- ४.२ संयोजकले जिल्लाका/नगर/गाउँपालिकाको सबै विषय विशेषज्ञ र कृषि विकास शाखाको सहयोगमा निरीक्षण, अनुगमन जस्ता कार्यहरु गर्नु पर्नेछ ।
- ४.३ संयोजकले प्रत्येक आयोजना सम्बन्धी भए गरेका कार्यहरुको संक्षिप्त अभिलेख (Inventory) राख्नु पर्नेछ ।
५. कार्यक्रम सञ्चालन प्रक्रिया
- ५.१ सूचना प्रवाह - जिल्ला कृषि विकास कार्यालय/ कृषि विकास शाखाले साना सिंचाई विशेष कार्यक्रम सञ्चालन गर्दा अपनाउनुपर्ने आधारहरु तथा कार्यविधि वारे अधिकतम सूचना प्रवाह गराउनुपर्नेछ ।
- ५.२ निवेदन - उपर्युक्त कार्यक्रम अन्तर्गत सञ्चालन हुने कुनै पनि सिंचाई आयोजनाको कार्यान्वयनको लागि सहकारी संस्था/उपभोक्ता समिति वा संस्था/कृषक समूहबाट दर्ताको प्रमाण-पत्र सहित निवेदन/माग फाराम जिल्ला कृषि विकास कार्यालय/कृषि विकास शाखामा पेश गर्नु पर्नेछ (अनसूची १) ।
- ५.३ आयोजना (स्कीम) को मोटामोटी लागत र निवेदक संस्था/समूहले व्यहोर्ने प्रतिशत समेत आफ्नो निवेदनमा खुलाउनुपर्नेछ ।
- ५.४ छनौट प्रक्रिया - जिल्ला कृषि विकास कार्यालय/ कृषि विकास शाखाले दफा ३ वमोजिम साना सिंचाई कार्यक्रम वारे माग भई आएका निवेदनहरुको प्रारम्भिक छनौट गरी जिल्ला कृषि विकास समिति/नगर कृषि विकास समितिबाट पारित गराउनुपर्नेछ । यसरी पारित भएका आयोजना (स्कीम) हरुको लागत इष्टिमेट देहाय अनुसार हुनु पर्नेछ ।

- (क) रु. २५,०००/- भन्दा कम रकमको सामग्रीमात्र उपलब्ध गराउने स्कीमको सम्बन्धमा आर्थिक प्रशासन सम्बन्धी नियमावली, २०५६ को नियम ६३ को उप नियम (१०) वमोजिम निवेदक संस्था/समूह र सम्बन्धित कृषि प्राविधिकले संयुक्त रूपमा आयोजनाको लागत तयार गरी स्वीकृतिको लागि जिल्ला कृषि विकास कार्यालय/ कृषि विकास शाखामा पेश गर्नु पर्नेछ । स्वीकृति पश्चात जिल्ला कृषि विकास कार्यालय/ कृषि विकास शाखाले उक्त सामग्रीहरु अनुदान स्वरूप हस्तान्तरण गर्न सक्नेछ । यस्ता सामग्रीहरुमा पाइप, पम्पसेट (स्यालो ट्यूबवेल प्रयोजन वाहेक), निर्माण सामग्री आदि लिन सकिनेछ ।
- (ख) रु. १,५०,०००/- सम्म लागत लाग्ने सम्भावना भएका स्कीमको हकमा इरिगेशन इन्जिनियरिङ विषयमा तालिम प्राप्त कृषि प्राविधिकले स्थलगत सर्भेक्षण गरी लागत इष्टिमेट तयार गरी स्वीकृतिको लागि जिल्ला कृषि विकास कार्यालय/कृषि विकास शाखामा पेश गर्नु पर्नेछ ।
- (ग) रु. १,५०,०००/- भन्दा बढी लागत लाग्ने सम्भावना भएका स्कीमको हकमा उपलब्ध भएसम्म कृषि विकास मन्त्रालय र अन्तर्गतका निकायमा कार्यरत इन्जिनियर/ ओभरसियर बाट र सो उपलब्ध नभए मात्र अन्य सरकारी निकायमा कार्यरत इन्जिनियर/ओभरसियर/सव-ओभरसियरबाट स्थलगत सर्भेक्षण गरी लागत इष्टिमेट तयार गरी स्वीकृतिको लागि जि.कृ.वि.का./कृषि विकास शाखामा पेश गर्नुपर्नेछ ।
- (घ) यी सबै किसिमका स्कीमको लागत इष्टिमेटको स्वीकृति जिल्ला कृषि विकास कार्यालय/कृषि विकास शाखाका प्रमुखबाट गर्नु पर्नेछ । उक्त कार्यको लागि आवश्यक पर्ने दै.भ.भ. जिल्ला कृषि विकास कार्यालय/ कृषि विकास शाखाले व्यहोर्नु पर्नेछ ।
- ५.५ लागत इष्टिमेट - लागत इष्टिमेट तयार गर्दा आवश्यकता अनुसार ईस्टिमेट अंकको ५ प्रतिशत कन्टिन्जेन्सी स्वरूप राखिनेछ जसमध्ये २.५ प्रतिशत सामग्रीको लागि र बाँकी २.५ प्रतिशत लेबर (श्रम) का लागि प्रयोग गर्न सकिने छ । यसरी लागत अनुमान वा खर्चको विवरण अनुसार जिल्ला कृषि विकास कार्यालय/ कृषि विकास शाखाले सहकारी संस्था/उपभोक्ता समिति वा संस्था/कृषक समूहसंग खर्च एवं सम्पन्न गर्ने कार्यको बाँडफाँड गरी सम्झौता गर्नुपर्नेछ (अनुसूची २ र ३) । साथै रकम खर्च गर्दा नेपाल सरकारको प्रचलित आर्थिक ऐन नियम अनुसार गर्नु पर्नेछ ।
- ५.६ संशाधन परिचालन तथा कार्यान्वयन योजना - जिल्ला कृषि विकास कार्यालय/कृषि विकास शाखाले सहकारी संस्था/उपभोक्ता समिति वा संस्था/कृषक समूहको सहभागितामा कार्यान्वयन योजना तयार पार्नु पर्नेछ । आयोजना कार्यान्वयनमा सहकारी संस्था/उपभोक्ता समिति वा संस्था/कृषक समूह र जिल्ला कृषि विकास कार्यालय/ कृषि विकास शाखाले आ-आफनो उत्तरदायित्व प्रष्ट रूपमा उल्लेख गर्नु पर्नेछ ।
- ५.७ इरिगेशन इन्जिनियरिङ तालिम - रु. १,५०,०००/- सम्मका स्कीमको लागि इष्टिमेट तयार गर्न सक्ने गरी क्षमता विकास गर्न नेपाल सरकारबाट मान्यता प्राप्त तालिम संस्था (कृषि तालिम केन्द्र, CTEVT र अन्तर्गतका प्राविधिक शिक्षालय आदि) बाट कृषिमा कार्यरत कृषि प्राविधिकहरुलाई कृषि इरिगेशन इन्जिनियरिङ विषयमा तालिम दिने ।
- ५.८ कार्य सञ्चालन - नेपाल सरकारको प्रचलित एने नियम वमोजिम जिल्ला कृषि विकास कार्यालय/ कृषि विकास शाखाले अग्रसरता लिई सम्बन्धित सहकारी संस्था/उपभोक्ता समिति वा संस्था/कृषक समूहद्वारा पारदर्शिता अपनाई निर्माण कार्य गराउनु पर्नेछ । निर्माण सम्बन्धी प्रक्रियागत एवं व्यवस्थापकीय जिम्मेवारी जि.कृ.वि.का./कृषि विकास शाखाको रहनेछ ।
- ५.९ कार्य सम्पन्न प्रतिवेदन - डिजाइन, इष्टिमेट र सम्झौता अनुसार आयोजना (स्कीम) को कार्य पूर्ण रूपले सम्पन्न भई सञ्चालन भएको अवस्थामा तपसिल वमोजिम कार्य सम्पन्न प्रतिवेदन दिनु पर्नेछ ।
- निर्माण कार्य सुपरभिजन गर्ने वा फाइनल विल तयार गरी भुक्तानीको लागि पेश गर्ने वा सुपरभिजन गरी फाइनल विल तयार गर्ने प्राविधिकबाट आइटमवाइज कार्य सम्पन्न प्रतिवेदन तयार

गरी सम्बन्धित सेवा केन्द्र मार्फत सहकारी संस्था/उपभोक्ता समिति वा संस्था/कृषक समूहमा पेश गर्ने ।

- यसरी प्राप्त कार्य सम्पन्न प्रतिवेदन वारे सहकारी संस्था/उपभोक्ता समिति वा संस्था/कृषक समूह तथा सम्बन्धित कृषि विकाश शाखाबाट स्थलगत निरीक्षण गरी सन्तोषजनक रूपमा सम्पन्न भएको निर्माण कार्यको अन्तिम भुक्तानी र स्कीमको संचालन अवस्था वारे संस्था/समिति/समूहको बैठकबाट निर्णय गराई जिल्ला कृषि विकास कार्यालय/ कृषि विकास शाखामा पेश गर्ने ।
- बैठकको निर्णय सहित कार्य सम्पन्न प्रतिवेदन प्राप्त भएपछि जिल्ला कृषि विकास कार्यालय/ कृषि विकास शाखाका संयोजकको सिफारिसमा जिल्ला कृषि विकास कार्यालय/नगर/गाउँपालिकाले साधारणतया १ एक) हप्ता भित्र फाइनल भुक्तानी दिने व्यवस्था गर्नेछ ।
- आयोजनाको प्रकृति अनुसार १-३ पटकमा भुक्तानी दिने । एकैपटक भुक्तानी दिनुपर्ने अवस्थामा कार्यसम्पादन प्रतिवेदन तयार पारी स्कीमको सञ्चालनको अवस्थाबारे संस्था/ समिति/ समूहको बैठकबाट निर्णय गराई संयोजकको सिफारिसमा भुक्तानी दिन सकिनेछ । १ पटक भन्दा बढी किस्तामा रकम भुक्तानी गराउनु पर्ने खण्डमा सम्झौता पत्रमा स्पष्ट खुलाउनु पर्नेछ ।
- जिल्ला कृषि विकास कार्यालय/ कृषि विकास शाखाले कार्यसम्पन्न भएका आयोजनाहरूको जानकारी यथासमय जिल्ला कृषि विकास समिति/नगर/गाउँ कृषि विकास समितिमा गराउने र सम्बन्धित संस्था/समिति/समूहलाई कार्य सम्पन्नताको प्रमाण पत्र सहित आयोजना हस्तान्तरण गर्ने ।

५.१० मर्मत/सम्भार - आयोजना सम्पन्न भई हस्तान्तरण भैसकेपछि सोको मर्मत/सम्भार गर्ने सम्पूर्ण जिम्मेवारी सम्बन्धित सहकारी संस्था/उपभोक्ता समिति वा संस्था/कृषक समूहको हुनेछ ।

५.११ अनुगमन/सुपरिवेक्षण - साना सिंचाई विशेष कार्यक्रमको अनुगमन तथा मूल्यांकन सम्बन्धित जि.कृ.वि.का./ कृषि विकास शाखाको अतिरिक्त सम्बन्धित जिल्ला कृषि विकास समिति/नगर/गाउँ कृषि विकास समिति, सम्बन्धित क्षेत्रीय कृषि निर्देशनालय, कृषि इन्जिनियरिङ्ग निर्देशनालय र कृषि प्रसार निर्देशनालयबाट गरिनेछ । यस कार्यक्रमको अनुगमन तथा सुपरिवेक्षणका लागि यस कार्यक्रमको अनुगमन तथा भ्रमण खर्च शिर्षक बाट तथा बजेट अपुग भएमा कृषि विकास शाखाबाट छुट्टाईएको बजेटबाट भुक्तानी गर्न सकिनेछ ।

५.१२ कृषि इन्जिनियरिङ्ग निर्देशनालयको भूमिका - कृषि इन्जिनियरिङ्ग निर्देशनालयले सिंचाई कार्यक्रमका प्राविधिक अनुगमन सुपरिवेक्षणको साथै जिल्ला/नगर/गाउँपालिकाले विशेष किसिमको प्राविधिक सहयोग माग गरेको अवस्थामा सहयोग पुऱ्याउने ।

६. प्रगति प्रतिवेदन

प्रगति प्रतिवेदन तथा कार्य प्रगतिको मूल्यांकन देहाय बमोजिमको प्रतिशतमा समायोजन गरी प्रस्तुत गर्नु पर्नेछ -

- सूचना प्रकाशन, निवेदन संकलन, प्रारम्भिक सर्भेक्षण र प्राथमिकता निर्धारण - १०%
- आयोजना पहिचान, लागत ईस्टिमेट तयारी, आयोजना छनोट सम्झौता तथा कार्य आदेश - २०%
- कार्य निरीक्षण, कार्य सम्पादन निरीक्षण, कार्य सम्पादन प्रतिवेदन तथा भुक्तानी - ७०%
- साथै मासिक, चौमासिक तथा वार्षिक प्रतिवेदनहरू जिल्ला विकास समिति/नगर/गाउँ कृषि विकास समिति, क्षेत्रीय कृषि निर्देशनालय, कृषि इन्जिनियरिङ्ग निर्देशनालय, कृषि प्रसार निर्देशनालय र कृषि विभाग, अनुगमन तथा मूल्यांकन शाखामा नियमित रूपले उपलब्ध गराउने ।

७. कार्य तालिका

जिल्ला कृषि विकास कार्यालय/ कृषि विकास शाखाले साना सिंचाई विशेष कार्यक्रम अन्तर्गतका आयोजनाको कार्यान्वयनको लागि एक कार्य तालिका निर्माण गरी यथासमय सम्पन्न गर्नु पर्नेछ ।

कार्यालय/शाखा/संघ सस्था

- यस कार्यविधि निर्देशिकामा जे जस्तो उल्लेख भएता पनि संघिय संरचना कार्यन्वयन भएपछि लागु भएका कार्यालय/शाखा/संघ संस्थाहरुको हकमा यसै कार्यविधिमा उल्लेख भए अनुसार र खारेज भएका साविक कार्यालयहरुको हकमा उपरान्त उक्त कार्यालयहरु सँग सम्बन्धित भई स्थापना भएका कार्यालय/शाखा वा उक्त अर्न्तगतका कार्यालयहरुले यस कार्यविधि अनुसार कार्यक्रम कार्यन्वयन गर्न गराउन सकिने छ ।

निर्देशिका तथा नर्मस

यस साना सिंचाई विशेष कार्यक्रम कार्यन्वयन निर्देशिका, २०७४ कृषि विभाग, कृषि प्रसार निर्देशनालयले तयार गरेको निर्देशिका “साना सिंचाई विशेष कार्यक्रम कार्यन्वयन निर्देशिका, २०६१ (पहिलो संशोधन, २०७०)” लाई श्रोत आधार बनाई तयार गरेको छ ।

अनुसूची १

साना सिंचाई विशेष कार्यक्रमबाट सहयोगको लागि दिनुपर्ने निवेदन

विषय : साना सिंचाई विशेष कार्यक्रमबाट सहयोगको लागि अनुरोध ।

श्री प्रमुख ज्यू,

जिल्ला कृषि विकास कार्यालय/ कृषि विकास शाखा , ...

महोदय,

हामी निम्नलिखित निवेदन फाराम (क) मा हस्ताक्षर भएका व्यक्तिहरुबाट जिल्ला ..... गा.वि.स. .... वडा नं. .... मा अवस्थित ..... सिंचाई आयोजनाको लागि साना सिंचाई विशेष कार्यक्रमबाट सहयोग पाउँ भनि वर्तमान तथा सम्भावित उपभोक्ताहरुको तर्फबाट रु १० को हुलाक टिकट टासँ गरी आयोजना कार्यान्वयनमा लाग्ने मोटामोटी बजेट र समूहको निर्णयको प्रतिलिपी सहित यो निवेदन दिएका छौं । हामीले यस कार्यक्रम अन्तर्गत अपनाउनुपर्ने नीति र कार्यविधहरु सम्पूर्ण रुपमा बुझेका छौं र त्यसै अनुसार पूर्ण रुपमा सहमत छौं । यसका लागि आवश्यक निवेदन फारामहरु (क), (ख) र (ग) सम्बन्धित कर्मचारीको मद्दतबाट भरी पेश गरेका छौं ।

निवेदक

जल उपभोक्ता समिति/कृषक समूहको अध्यक्ष/प्रतिनिधिको नाम :

हस्ताक्षर :

सम्पर्क नं.:

मिति :

संस्थाको छाप

निवेदन फाराम (क)
सतह सिंचाईको लागि निवेदन साथ संलग्न हुनुपर्ने निवेदन फाराम

क्र. सं.	उपभोक्ता निवेदकहरुको नाम	वार्ड नं.	प्रतिनिधित्व गरेको क्षेत्र वा गाउँ	दस्तखत
१				
२				
३				
४				
५				
६				
७				
८				
९				
१०				
११				
१२				
१३				
१४				
१५				
१६				
१७				
१८				
१९				
२०				
२१				
२२				
२३				
२४				
२५				

निवेदन प्राप्त गर्ने कृषि विकास शाखा कर्मचारीको नाम :

दस्तखत :

मिति :

दृष्टव्यः उपरोक्त जल उपभोक्ता निवेदकहरु मध्ये शीर, मध्य र पुछ्यारबाट प्रतिनिधित्व हुनु पर्ने छ । एक परिवारबाट एक जना जग्गा धनीमात्र सदस्य रहने छ ।

सिंचाई आयोजना सम्बन्धी आधारभूत जानकारी

१. आयोजना सम्बन्धी विवरण

- १.१ प्रस्तावित आयोजनाको नाम :.....
- १.२ प्रस्तावित आयोजनाको किसिम : नयाँ, नविकरण सुधार वा अन्य खुलाउने .....
- १.३ प्रस्तावित आयोजनाको ठेगाना : जिल्ला.....नगर/गाउँपालिका .....वडा नं. ....
- १.४ वर्तमान जल उपभोक्ताहरूको परिवार वा घरधुरी संख्या :.....
- १.५ थप सम्भाव्य परिवार वा घरधुरी संख्या :.....

२. समय र स्थान

२.१ आयोजना स्थल सम्म पुग्न

बाट (ठाउँ)	सम्म (ठाउँ)	सम्भाव्य साधन (पैदल वा गाडी)	अनुमानित दुरी र समय	
			कि.मी	घण्टा दिन
नगरपालिका	आयोजना स्थल			

२.२ आयोजनाको सिचाईको श्रोतबाट आयोजना स्थल सम्म पुग्न

बाट (ठाउँ)	सम्म (ठाउँ)	सम्भाव्य साधन (पैदल वा गाडी)	अनुमानित दुरी र समय	
			कि.मी	घण्टा दिन
सिचाईको श्रोत	सिचाई गर्ने खेतवारी			

२.३ सिचाईको श्रोत प्रकार: नदी, खोला, खोल्सी वा अन्य खुलाउने.....

२.४ सिचाई श्रोतको नाम:.....

२.५ श्रोतको स्वामित्व: निजि, सार्वजनिक वा अन्य खुलाउने.....

२.६ सिचाई गर्ने स्थान वा गाउँको नाम.....

३. प्रस्तावित कार्य वा आयोजनाबाट लाभान्वित हुने उपभोक्ताहरुको विवरण

सि. नं.	जग्गा धनीको नाम	वडा नं.	परिवारमा सदस्य संख्या			कित्ता नं.	क्षेत्रफल रोपनी	दस्तखत
			महिला	पुरुष	जम्मा			
१								
२								
३								
४								
५								
६								
७								
८								
९								
१०								
११								
१२								
१३								
१४								
१५								
१६								
१७								
१८								
१९								
२०								
२१								
२२								
२३								
२४								
२५								

जम्मा जग्गाको क्षेत्रफल . . . . . रोपनी ।

नोट : आवश्यकता अनुसार नपुग भएमा थप पाना प्रयोग गर्न सकिनेछ ।

४. पुरानो सिंचाई आयोजना भए सोको पृष्ठभूमि

सि. नं.	आयोजनाको नाम	गरी सकेको कार्य वर्ष	रकमको श्रोत	रकम रु.	कार्यक्रमको नाम	कार्यान्वयन विधि	हालको स्थिति	कैफियत
१								
२								
३								
४								

५. पानीको श्रोत

सि. नं.	श्रोतको नाम	किसिम	औसत जल प्रवाह लिटर/मिनेट		
			वर्षे	हिउँदे	चैते
१					
२					
३					

पानीको श्रोत: क. वर्ष भरी हुने ख. ६ महिना हुने ग. वर्षामा मात्र हुने

नोट - पानीको श्रोतको किसिम साल भरि पानी हुने वा वर्षामा मात्र हुने के कस्तो हो खुलाउनुपर्ने ।

६. आयोजना नजिकको अन्य प्रणालीहरु

६.१ प्रस्तावित आयोजनाको माथि तथा तल ५ कि.मि. को दुरीमा अन्य कुनै सिंचाई प्रणाली छ कि छैन :
छ/छैन .....

६.२ यदि छ भने

माथि तिर			तल तिर		
मुहान देखिको दुरी, कि.मि.	सिंचित क्षेत्र, रोपनी	घरधुरी संख्या	मुहान देखिको दुरी, कि.मि.	सिंचित क्षेत्र, रोपनी	घरधुरी संख्या

६.३ पानीको वाँडफाँड सम्बन्धमा कुनै विवाद छ कि छैन ?

६.३.१ माथिल्लो प्रणालीसंग : छ/छैन .....

६.३.२ तल्लो प्रणालीसंग : छ/छैन .....

७. जल उपभोक्ता कृषकहरुको संगठन

७.१ जल उपभोक्ता कृषकहरुको संगठन : छ/छैन .....

यदि छ भने जिल्ला जलश्रोत समिति वा जिल्ला प्रशासन कार्यालयमा संस्था दर्ता भएको : छ/छैन .....

उपभोक्ताहरुको संगठित हुन तयार छन कि छैनन् ? : छ/छैन .....

निर्माणको विभिन्न चरणमा सहभागिता जुटाउन तयार छन कि छैनन् ? : छन्/छैनन् .....

७.३ नविकरण सुधार आयोजना हो ?.....

नविकरण सुधारभए हाल चालु अवस्थामा छ कि छैन? : छ/छैन .....

७.४ यदि चालु छ भने हाल आयोजनाको सञ्चालन मर्मत सम्भार कसले गर्दै आएको छ ? चिनो लगाउनु होस्

७.४.१ जल उपभोक्ताहरु स्वयंद्वारा ( )

७.४.२ अन्य कुनै संस्थाद्वारा ( )

७.४.३ कुनै खास व्यवस्था वा प्रथा नभएको ( )

७.५ प्रस्तावित आयोजनाको निर्माण नविकरण सुधार भएपछि त्यसको सञ्चालन तथा मर्मत सम्भार गर्ने पूर्ण जिम्मेवारी लिन उपभोक्ताहरु तयार छन कि छैनन्? : छन्/छैनन् .....

द. नविकरण सुधार आयोजनाको संक्षिप्त विवरण

द.१ आधारभूत विवरण

द.१.१ हालको विवरण

- मूल नहरको हाल भैरहेको लम्बाई ..... कि.मी.
- शाखा नहरको हाल भैरहेको लम्बाई ..... कि.मी.
- कुल सिंचित क्षेत्रफल.....रोपनी
- संरचनाहरुको संख्या.....वटा
- वर्षे बाली लाग्ने क्षेत्रफल.....रोपनी
- हिउँदे बाली लाग्ने क्षेत्रफल .....रोपनी
- चैते बाली लाग्ने क्षेत्रफल .....रोपनी

द.१.२ प्रस्तावित कार्यको विवरण

- विस्तार वा नयाँ थप्नु पर्ने मूल नहरको लम्बाई..... कि.मी.
- विस्तार वा नयाँ थप्नु पर्ने शाखा नहरको लम्बाई..... कि.मी.
- विस्तार वा नयाँ थप्नु पर्ने सिंचित क्षेत्रफल.....रोपनी
- विस्तार वा नयाँ थप्नु पर्ने संरचनाहरुको संख्या..... वटा
- थप वर्षे बाली लाग्ने क्षेत्रफल.....रोपनी
- थप हिउँदे बाली लाग्ने क्षेत्रफल.....रोपनी
- थप चैते बाली लाग्ने क्षेत्रफल.....रोपनी

द.२ आधारभूत समस्या (विवरण छोटकरीमा उल्लेख गर्ने)

द.२.१ मुहान बाट पानी ल्याउँदा पर्ने समस्या :

द.२.२ मूल नहरमा पानी चुहिने समस्या :

द.२.३ मूल नहर भत्कने वा चुहिने समस्या :

द.२.४ स्थायी स्ट्रक्चर भए नभएको:

द.२.५ सिंचाई व्यवस्थापनको लागि सेडहरु भए नभएको

द.२.६ नदी कटान पहिरो जाने :

द.२.७ अन्य समस्या :

द.३ सहयोगको आवश्यकता

द.३.१ मुहानमा नदी नियन्त्रण : गर्नुपर्ने/नपर्ने.....

द.३.२ बांध वा इन्टेक निर्माण : गर्नुपर्ने/नपर्ने .....

द.३.३ मूल नहरको केही ठाउँ लाईनिङ्ग : गर्नुपर्ने/नपर्ने.....

द.३.४ खोल्सा तथा अन्य ठाउँमा स्थायी स्ट्रक्चर : बनाउनु पर्ने/नपर्ने.....

द.३.५ मूल नहर : क्षमता वढाउने/लम्वाई वढाउने/ दुवै .....

द.३.६ शाखा नहर : नयाँ निर्माण गर्नुपर्ने / क्षमता वढाउने / लम्वाई वढाउने / सबै.....

द.३.७ पानी बाँडफाँडका लागि आवश्यक संरचना : गर्नु पर्ने/नपर्ने .....

द.४ जल उपभोक्ता कृषकहरु स्वयंले निर्माण गर्न नसक्नुका कारणहरु (चिन्ह लगाउनुहोला) :

द.४.१ ठूलो रकमको आवश्यकता पर्ने ( )

द.४.२ प्राविधिक सीप र ज्ञान नभएकोले ( )

द.४.३ धेरै पटक विग्रे भत्केकोले स्थायी समाधान खोजेको ( )

द.४.४ जल उपभोक्ताहरुमा संगठनात्मक स्वरुप नभएको ( )

द.४.५ संगठन भएतापनि सक्रियता नभएको ( )

द.४.६ धेरै पटक कोशिस गरेर असफल भएको ( )

९. जल उपभोक्ता कृषकहरुको अग्रसरता आयोजनाको कार्यमा लाग्ने कुल खर्चमा निम्न अनुरूप सहभागिता व्यहोरिने :

९.१ रकममा . . . . . प्रतिशत

९.२ श्रमदानमा . . . . . प्रतिशत

९.३ जिन्सीमा . . . . . प्रतिशत

निवेदन फाराम (ग)

इनार/पम्पसेट निर्माणको लागि

१. सार्वजनिक स्थानमा इनार/पम्पसेट सिंचाई योजनाको हकमा इनार खन्ने वा पम्पसेट गाडने समस्या : छ / छैन
२. इनार खन्ने वा पम्पसेट गाडने जग्गाको इच्छापत्र वा लालपुर्जाको प्रतिलिपि : छ / छैन
३. पम्पसेट गाडेको स्थानबाट पानी वितरण गर्ने खेतवारीको औसत दुरी : ..... कि.मी.
४. पम्पसेट वा इनारबाट सिंचित हुने क्षेत्रफल : ..... हेक्टर
५. पम्पसेटको रेखदेखको लागि सेड हाउस : बनाउनु पर्ने/नपर्ने
६. पम्पसेट मर्मत/सम्भारको लागि समूहको हितकोष रकम : मौज्दात छ / छैन

अनुसुची २

लागत इष्टिमेत अनुसार उपभोक्ता तथा जिल्ला कृषि विकास कार्यालय/ कृषि विकास शाखाले सम्पन्न गर्ने कार्यको बाँडफाँट

कृषि विकास शाखा/ जिल्ला कृषि विकास कार्यालयले गर्ने कार्यहरु				उपभोक्ता समूहले गर्नुपर्ने कार्यहरु			
आइटम नं	आइटमको विवरण	परिमाण	मूल्य	आइटम नं	आइटमको विवरण	परिमाण	मूल्य
जम्मा							
प्रतिशत खर्च							

कार्य सम्पन्न गर्ने मिति :

अनुसूची ३

साना सिंचाई विशेष कार्यक्रम सम्बन्धी सम्झौता पत्र (नमूना)

१. यो सम्झौता पत्र सहकारी संस्था/जल उपभोक्ता संस्था/कृषक समूह र कृषि विकास शाखा बीच साना सिंचाई योजना कार्यान्वयन प्रयोजनको लागि प्रयोग गरिनेछ ।
२. यो सम्झौता, सम्झौता भएको मिति देखि प्रारम्भ भएको मानिनेछ ।
३. उपभोक्ता समूहहरूले सम्झौता भएको मितिले १५ दिन भित्र कार्य शुरु गर्नुपर्नेछ ।
४. यस साना सिंचाई योजनाको निर्माण कार्य उपभोक्ता समूह आफैले गर्नुपर्नेछ । आफैले नगरी दोश्रो व्यक्ति वा संस्थालाई ठेक्कापट्टा दिई गराउन पाइने छैन ।
५. कृषि विकास शाखाले उपभोक्ता समूहलाई इष्टिमेट अनुसारकोकार्य सञ्चालन गर्न आयोजनाको प्रकृति अनुसार बढीमा तीन किस्तामा रकम उपलब्ध गराउने छ । पहिलोमा ..... प्रतिशत, दोश्रोमा ..... प्रतिशत र अन्तिममा ..... प्रतिशतले उपलब्ध गराउने छ ।
६. प्रथम किस्ता स्वरूप रकम प्राप्त गर्न सम्बन्धित उपभोक्ता समूहले कम्तिमा १५ प्रतिशतसम्मको प्रारम्भिक कार्य पुरा गरेको हुनु पर्नेछ ।
७. किस्ता भुक्तानी गर्दा सम्बन्धित प्राविधिकबाट कामको मूल्यांकनको आधारमा रकम भुक्तानी गरिनेछ ।
८. उपभोक्ता समूहले यसै योजनाको लागि आफ्नै समूहकोश्रोत वाहेक कुनै सरकारी, गैह्र सरकारी संघ संस्थाबाट सहयोग, अनुदान आदि प्राप्त गरेको भए स्पष्ट रूपमा कृषि विकास शाखालाई जानकारी गराउनु पर्नेछ ।
९. उपभोक्ता समूहले काम गर्दा कृषि विकास शाखाबाट खटिएका प्राविधिकहरूले दिएको निर्देशन अनुसार गर्नु पर्नेछ ।
१०. अन्तिम किस्ता भुक्तानी गर्ने सम्बन्धमा सुपरभिजन गरी फाइनल विल तयार गर्ने प्राविधिकबाट कार्य सम्पन्न प्रतिवेदन तयार गरी उपभोक्ता समूहको बैठकबाट निर्णय गराई कृषि विकास शाखामा प्राप्त भएको सात दिन भित्र सम्बन्धित समूहको नाउमा बैंक चेक मार्फत भुक्तानी दिइनेछ ।
११. यस योजनाको निर्माण कार्य सोही आ.व. भित्र सम्पन्न गर्नु पर्नेछ ।
१२. उपभोक्ता समूहको लापरवाहीको कारणबाट कार्य सम्पन्न नभई हानी नाक्सानी भएमा त्यसको सम्पूर्ण जिम्मेवारी उपभोक्ता समूहको हुनेछ ।
१३. उपभोक्ता समूहले निर्माण कार्यको सार्वजनिक जानकारी (Public Auditing) गराउनुपर्नेछ ।
१४. सम्झौता भएको मिति देखि ..... दिन भित्र यो सम्झौता वमोजिमको सम्पूर्ण कार्य (डिजाइन र इष्टिमेट अनुसार) पूर्ण रूपमा सम्पन्न गरी सञ्चालनमा ल्याइनेछ ।
१५. आयोजना सम्पन्न भई हस्तान्तरण भैसकेपछि सो को मर्मत सम्भार सम्बन्धी कार्य सम्बन्धित उपभोक्ता समूहको हुनेछ ।
१६. निर्माण कार्य अथवा यस सम्बन्धी कुनै विवाद आएमा आर्थिक विकास समितिको निर्णय नै अन्तिम मानिनेछ ।
१७. यो सम्झौतामा उल्लेख भएका कुराहरूमा यस वमोजिम र अन्य कुराहरूमा प्रचलित ऐन नियम अनुसार हुनेछ ।

.....
अध्यक्ष/प्रतिनिधि प्रमुख

नाम:

उपभोक्ता समूहको नाम :

संस्थाको छाप :

सर्पक नं.

साक्षी :

.....
कार्यक्रम संयोजक

नाम:

कार्यालय:

.....
कार्यालय प्रमुख

नाम:

कार्यालय: